

Motion till riksdagen 2007/08:K288

av Mats G Nilsson (m)

Majoritetsval i enmansvalkretsar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa majoritetsval i enmansvalkretsar i val till riksdagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Stockholms stad ska bli ett försöksområde för enmansvalkretsar i valet 2014.

Motivering

För att vårt politiska system ska ha fortsatt legitimitet måste förtroendet för politiker öka. Genom en tydligare koppling mellan politiker och väljare kan det bli så. Därför måste valsystemet förbättras. Sverige bör införa majoritetsval i enmansvalkretsar i val till riksdagen med Stockholms stad som testområde i valet 2014.

Fram till 1909 hade Sverige enmansvalkretsar. I varje valkrets utsåg väljarna en riksdagsledamot. Den som fick flest röster var vald. Efter 1909 infördes proportionella val som vi har än idag. Det har lett till partilistor med många, för väljarna, okända namn och stora valkretsar. De olika partierna bestämmer i sina interna processer rangordningen på listorna utan att väljarna kan påverka utformningen nämnvärt. Samtidigt är det väldigt svårt för väljare, speciellt i större valkretsar, att genom kryss ändra på en listas rangordning. I valen 1998, 2002 och 2006 är fallen få. Personvalsreformen har således haft en mycket liten betydelse i praktiken. Kandidaterna är mer beroende av hur högt de hamnar på valsekeln än att ha en god kontakt med väljarna.

Jämför vi svenska val med brittiska ser vi att det i praktiskt taget alla val till brittiska underhuset under 1900-talet har funnits valkretsar som gått emot strömmen. I dessa har väljarna valt att byta ut en sittande ledamot mot en stark lokal kandidat trots att partiet i stort ökade sin totala röstandel. Det som

Fel! Okänt namn på

skiljer våra länder är framför allt att de ha enmansvalkretsar som gett väljarna större makt och en tydligare koppling till den politiker som de representeras av. Det är något vi bör ta efter.

I USA där ett motsvarande system som det brittiska används i val till senaten och representanthuset är kopplingen mellan förtroendevald och väljare i valdistriktet starkare än mellan förtroendevald och det egna partiet. Det är bra. Det gör att representanterna i de båda valda församlingarna snarare står upp för dem de representerar än sina partier. Det är en naturlig konsekvens av majoritetsval i enmansvalkretsar och något Sverige bör ta efter. I ett sådant system går det inte att gömma sig bakom rangordningen på en lista och hoppas på att blir vald baserat på partiets styrka. Det är de lokala väljarna och endast de som kan avgöra om en kandidat blir vald eller inte. Den som vill få väljarnas förtroende måste därför träffa dem och säga vad som står på ens agenda och sedan stå upp för sina idéer när det gäller.

En invändning mot att införa ett sådant system i Sverige är att det riskerar sänka valdeltagandet. Tittar man på andra länder talar det också för det men det är långt ifrån säkert. Sverige skiljer sig mycket från exempelvis USA där röstregistrering krävs och valet sker på en vardag. I deras representanthus finns det 435 ledamöter som representerar de cirka 300 miljonerna invånare. Senaten består av 100 ledamöter. Om vi delar in Sverige i lika många valdistrikt som vi idag har riksdagsledamöter, 349, kommer varje distrikt ha avsevärt färre antal väljare än de har i USA. Det innebär en kamp om varje röst för att bli vald. Det ger spänning och inflytande för väljarna, vilket i sin tur bidrar till ett ökat intresse att rösta.

Men även om det inte blir så måste nackdelarna ställas mot fördelarna. Majoritetsval i enmansvalkretsar är personval i dess renaste form. Interna partiprocesser sätts åt sidan. Enskilda kandidater och deras idéer hamnar i centrum när väljarna ska avgöra vem som ska representera dem. Alla människor i Sverige får en egen representant i riksdagen. Utlovade vallöften kan utvärderas och personligt ansvar utkrävas. Den anonyma makten försvinner eller minskas åtminstone betydligt. Det är det viktiga.

Hur valdistrikten ska delas in kräver översyn och analys. Det är viktigt att påbörja utformningen av ett nytt svenskt valsysteem. Stockholms stad kan utgöra ett lagom testområde för majoritetsval i enmansvalkretsar i valet till riksdagen 2014. Därefter kan det genomföras i hela Sverige.

Stockholm den 2 oktober 2007

Mats G Nilsson (m)